

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ПІВДЕННИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

«ПРАВА ЛЮДИНИ В ПЕРІОД ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ»

Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Одеса, 31 жовтня 2025 року)

*Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» О. В. Тодошчака
(наказ № 3110-44 від 02.10.2025 р.)*

Відповідальний редактор – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України **Аракелян Мінас Рамзесович**

Заступник відповідального редактора – завідувач кафедри Філософії права Юридичного факультету Близькосхідного університету (Кіпр), член-кореспондент Міжнародної академії порівняльного права **Дамірлі Мехман Алишах огли**

Заступник відповідального редактора – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» **Бехруз Хашматулла Набієвич**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Мануїлова Катерина Вікторівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Грушко Мальвіна Валеріївна – кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Войтович Павло Петрович – PhD в галузі права, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23.
Тел. +38(048)719 8685.

«Права людини в період збройних конфліктів»: Міжнародна науково-практична конференція, присвячується Міжнародному дню прав людини, який відзначається міжнародною спільнотою 10 грудня. **31 жовтня 2025 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2025. 219 с.**

© НУ «Одеська юридична академія», 2025
© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

and transitional justice provide a comprehensive framework to understand the complexities of Ukraine's current and future challenges.

The abuse of law ("lawfare") replaces the rule of law, and the hierarchy of values collapses: human rights become conditional, justice selective, and peace procedural. Yet within this inversion lies a paradoxical hope, that even when the law is twisted, the very act of appeal to Strasbourg remains an act of faith in human dignity.

European integration remains a critical legal framework and normative project essential for overcoming socio-political fragmentation, restoring democratic governance, and advancing genuine peace and human rights protection amid turbulent multipolar realities. Ukraine's experience underscores the urgent need for principled, rights respecting reforms that reflect European standards to ensure survival not only in military terms but in the broader arc towards sustainable peace and security.

REFERENCES:

1. Waslekar, S. (2022). A World Without War. Strategic Foresight Group. – HarperCollins, 324
2. Туляков В. О. Теорія стигматизації та часи війни // Протидія злочинності в умовах довготривалої війни : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практич. конф. (м. Харків, 20 трав., 2025 р.). Харків, 2025. С. 234-240. <https://hdl.handle.net/11300/29837>
3. Tuliakov V. Security theater vs. fundamental freedoms in echr jurisprudence – a critical examination for Ukrainian criminal justice reform. Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 16 трав. 2025 р.) : у 2 т. Одеса, 2025. Т. 1. С. 464-467. URL: <https://hdl.handle.net/11300/30393>; DOI: 10.32837/11300.30393
4. European Court of Human Rights. (2025). Case of Bogay and Others v. Ukraine, Application no. 36531/14, HUDOC. <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-242529>
5. European Court of Human Rights. (2025). Case of Ukraine and the Netherlands v. Russia Applications nos. 8019/16, 43800/14 , and 28525/20 HUDOC. <https://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-222889>
6. Timothy Snyder, (2018) The Road to Unfreedom. Russia, Europe, America, New York: Tim Duggan. Books, 2018, 359 p.

Key words: war, peace, human rights, abuse of law, inversion of values, ECHR. hybrid warfare, stigmatization, transitional justice.

Обушенко Наталія Миколаївна

*докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпровського державного університету внутрішніх справ*

ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ТА ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ

Проблематика зайнятості населення та працевлаштування є однією з найважливіших у системі трудового і соціального права України. У сучасних умовах війни, економічної нестабільності та трансформацій ринку праці питання забезпечення конституційного права на працю набуває особливого значення. Конституція України (ст. 43) гарантує кожному

право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Закон України «Про зайнятість населення» визначає правові, економічні та організаційні засади реалізації державної політики зайнятості. В умовах воєнного стану, масових переміщень населення, руйнування виробничої інфраструктури держава змушена адаптувати політику зайнятості до нових викликів.

Зайнятість є суспільним явищем, що характеризує участь громадян у суспільно корисній діяльності, яка приносить дохід. З юридичної точки зору, зайнятість — це система правовідносин, у межах яких реалізується право громадян на працю. Відповідно до Закону України «Про зайнятість населення», зайнятість — це діяльність громадян, пов'язана із задоволенням їх особистих і суспільних потреб, яка, як правило, приносить дохід у грошовій або іншій формі.

Конституція України гарантує кожному право на працю, належні, безпечні і здорові умови праці, а також заробітну плату не нижчу від встановленої законом (ст. 43). Право на соціальний захист у разі безробіття передбачено статтею 46 Конституції.

Міжнародно-правові стандарти у сфері зайнятості: міжнародно-правові засади права на працю закріплені у Загальній декларації прав людини (ст. 23), Міжнародному пакті про економічні, соціальні і культурні права (ст. 6–7), Європейській соціальній хартії (переглянутій), а також у низці конвенцій МОП, зокрема №122 «Про політику у сфері зайнятості» (1964 р.) та №168 «Про сприяння зайнятості та захист від безробіття» (1988 р.).

Правовий статус безробітного: законодавство України визначає статус безробітного як особи працездатного віку, яка не має роботи та заробітку, але готова і здатна приступити до роботи. Державна служба зайнятості надає таким особам допомогу по безробіттю, сприяє професійному навчанню.

Повномасштабна збройна агресія російської федерації проти України з 24 лютого 2022 року суттєво вплинула на ринок праці. Мільйони громадян втратили роботу, частина підприємств припинила діяльність, а значна кількість працівників стала внутрішньо переміщеними особами. Держава адаптувала систему зайнятості, зокрема запровадила програми «єРобота».

Особливу увагу держава приділяє соціальній інтеграції ветеранів війни, військовослужбовців, звільнених у запас, та внутрішньо переміщених осіб. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачає пільги при працевлаштуванні.

Державна політика у сфері працевлаштування базується на принципах рівних можливостей, недискримінації, соціального партнерства та підтримки продуктивної зайнятості. Кабінет Міністрів України щорічно затверджує Державну програму зайнятості.

Серед основних проблем реалізації права на працю в Україні можна виділити: нерівномірність розвитку ринку праці в регіонах, недостатню ефективність програм перекваліфікації, тіньову зайнятість, низький рівень інформування громадян про можливості працевлаштування.

Зайнятість населення та працевлаштування є складовими соціально- правового механізму реалізації конституційного права на працю. Правове регулювання цієї сфери ґрунтується на поєднанні національних і міжнародних стандартів, що передбачають свободу вибору праці, заборону дискримінації та гарантії соціального захисту у разі безробіття.

Правове регулювання зайнятості населення та працевлаштування в Україні є одним із ключових напрямів соціальної політики держави, що безпосередньо впливає на економічну стабільність, рівень життя громадян і національну безпеку [1, 32]. В умовах воєнного стану питання реалізації права на працю, закріпленого в статті 43 Конституції України, набуло

особливої актуальності. Сьогодні праця перестала бути лише економічною категорією — вона стала індикатором соціальної стійкості, державної відповідальності та гуманітарного виміру державної політики.

Система правового забезпечення зайнятості зазнала суттєвих трансформацій у зв'язку з масштабними викликами, спричиненими війною. Держава вимушено змістила акценти з розвитку ринку праці на забезпечення збереження робочих місць, підтримку роботодавців, сприяння мобільності працівників та інтеграцію внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Одночасно формуються нові підходи до реабілітації ветеранів, підтримки осіб з інвалідністю, жінок та молоді, які втратили роботу через бойові дії.

Важливим досягненням є адаптація трудового законодавства до умов війни — зокрема, прийняття Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану», який дозволив гнучкіші форми праці, віддалену зайнятість, зміни у процедурах звільнення та призупинення трудових договорів. Проте ці норми потребують подальшого вдосконалення, зокрема щодо гарантій соціального захисту мобілізованих, ветеранів і ВПО.

Водночас державна політика зайнятості все більш орієнтована на європейські стандарти гідної праці, визначені МОП, — з акцентом на безпеку, рівні можливості, недискримінацію та професійний розвиток [2, 323]. В умовах війни особливого значення набуває реінтеграція військовослужбовців після демобілізації, розвиток психологічної підтримки працівників, а також цифровізація послуг зайнятості, яка дає змогу забезпечити доступ до роботи навіть у кризових регіонах.

Перспективи відновлення ринку праці України безпосередньо пов'язані з післявоєнною відбудовою, залученням міжнародної допомоги, розвитком малого і середнього бізнесу, стимулюванням підприємництва та перекваліфікацією населення. Гарантії зайнятості та ефективна система працевлаштування у післявоєнний період стануть основою соціальної стабільності, повернення людей із-за кордону та зміцнення довіри до держави.

Таким чином, правове забезпечення зайнятості у воєнний час — це не лише питання економічної політики, а й стратегічний чинник національного відродження. Україна продовжує доводити, що навіть у найважчих умовах може зберігати гідність праці, захищати права людини та вибудовувати модель соціально орієнтованої, правової і стійкої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Обушенко Н.М. (2020) Теорія і практика систематизації трудового законодавства: дис.... д-ра юрид. наук: 12.00. 05. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук, Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, с. 43.
2. Andriy Basko, Natalia Hryshyna, Nataliia Obushenko, Ihor Fedorov, Mykola Koteliukh (2024) Principles of law in the legal regulation of social relations in modern conditions: administrative, criminal and constitutional aspects. Jurnal Cita Hukum – Indonesian Law Journal Vol 12, No 2. С. 321-338. Вилучено з: <https://journal.uinjkt.ac.id/index.php/citahukum/article/view/41224/pdf>.

Ключові слова: зайнятість населення, працевлаштування, право на працю, державна політика, воєнний стан, ринок праці, соціальний захист, гідна праця.

Key words: employment of the population, job placement, right to work, state policy, martial law, labour market, social protection, decent work.

ЯРМАКІ В.Х.

Міжнародно-правова відповідальність та захист прав людини у добу новітніх воєнних технологій: виклики та перспективи для України.....44

ГРЕБЕНЮК Д.О.

The development of scientific discourse in the context of the influence of ECHR practice on the phenomenon of extradition.....47

MANUILOVA A.

Völkerrechtliche verpflichtungen und das Estoppel-prinzip: garantien zur wahrung der Menschenrechte in Kriegszeiten.....49

КОЛЕЧКО Д.М.

Проблемні аспекти стягнення аліментів у спрощеному та наказному провадженні.....51

РУГАЛО Б.А.

Принципи прав людини і штучний інтелект.....54

АБЛОВ І.Є.

Підсудність кримінальних проваджень в контексті захисту прав людини.....56

Секція № 2

Захист прав людини в Україні під час воєнного стану

TULIAKOV V.

War without world: the legal challenges of contemporary conflict and human rights.....60

ОБУШЕНКО Н.М.

Зайнятість населення та працевлаштування в Україні: правове регулювання, державна політика та виклики 63воєнного часу.....63

КАРЛІНСЬКА С.І.

Деякі особливості здійснення представництва адвокатом у справах про відшкодування шкоди завданою військовою агресією рф.....66

ГУТНИК В.В.

Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України: очікування, виклики та перспективи.....68

ОКОПНИК О.М., ЛОПУХОВА Я.В.

Проблемні питання захисту прав людини під час воєнного стану.....71

ГРЕБЕНЕНКО І.О., СОКОЛОВА К.М.

Застосування поліцейськими технічних засобів фіксації (відеокамери, боді-камери) у процесі адміністративно-юрисдикційної діяльності в умовах воєнного стану.....73

ЗАДОРІН В.В.

Захист військовополонених в полоні та після.....75

КРАСНОГОР О.В.

Співвідношення функцій Міністерства юстиції України з іншими органами державної влади у сфері охорони прав людини.....76

ПІДГОРОДИНСЬКА А.В.

Воєнний стан і права людини під час кримінального провадження.....79